

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA TEOLÓGIE A KATECHETIKY**

**AKO PÍSAŤ ZÁVEREČNÉ PRÁCE
NA KATEDRE TEOLÓGIE A
KATECHETIKY**

ThDr. Ing. JÁN HENŽEL, PhD.

ÚVOD AKO POUŽÍVAŤ TÚTO BROŽÚRU

PRÍKLADY

Budem vám uvádzať príklady na to, ako by mohla vaša úloha a jej prevedenie vyzerat'. Týka sa to najmä pojednania o poznámkach pod čiarou a o bibliografii. Tieto príklady sú vytlačené iným typom písma. Príklady budú vytlačené takto.

„POVINNÉ“ A „ODPORÚČANÉ“

Väčšina toho, čo nájdete v tejto brožúre, má charakter odporúčania, nie jednoznačnej požiadavky. Pamätajte na to, že rôzni učitelia a čitatelia vašich prác môžu mať odlišné preferencie. Dbajte na ich poznámky a požiadavky, ktoré majú oni na seminárne práce, ktoré vám zadajú. Niektoré veci, ktoré vám tu uvádzam, však majú charakter požiadavky. Tie som označil symbolom malej ruky:

Ak sa od týchto požiadaviek odchýlite, riskujete stratu bodov pri hodnotení. To, o čom sa tu hovorí, sa týka predovšetkým písania seminárnych prác, ale väčšina platí aj pre záverečné práce bakalárske a magisterské.

PROCES A POTOM FORMALITY

Najprv som sa snažil vysvetliť vám proces prípravy a písania seminárnej resp. záverečnej práce a až potom sa dostaneme k formálnej stránke, ako má hotová práca vyzerat'. Poviem vám teda napríklad: „Toto bude treba dať do poznámky.“ Ale až neskôr vám vysvetlím a ukážem, *ako* tie poznámky majú vyzerat'. Takže, vydržte – dostaneme sa aj k tomu.

ZDROJE

Majte rešpekt pred svojimi zdrojmi, ale nezbožšťujte ich.

Ak myšlienky, ktoré predkladáte, ste prevzali od iného pisateľa, najmä ak používate jeho slová, musíte mu to uznať. Inak odpisujete, čo nazývame plagiátorstvo. Ak sa toho dopustíte, vaša práca bude vyhodnotená za nedostatočnú už pri prvom výskyte. O tom si ešte povieme neskôr.

Nemajte natoľko prehnaný rešpekt pred dielom takzvaných expertov, aby ste sa nemohli spoľahnúť na svoj vlastný úsudok. Na „učencov“ sa dívajme ako na športovcov: Neurážaš tým iného atléta, ak sa ty snažíš zabehnúť trať rýchlejšie ako on. Atletické rekordy a vedecké argumenty sú tu nato, aby sme ich vylepšovali. A prečo by ste to nemali byť práve vy? Učenci sú ľudské bytosti, ktoré skúmajú dôkazy rovnako, ako vy. Navyše, nájsť slabiny alebo dodatočnú podporu pre hypotézu niekoho iného, je vždy ľahšie, ako vytvoriť novú hypotézu, či spozorovať slabinu vo svojej vlastnej. Neponáhľajte sa príliš s tvrdením o tom, ako ste zdemolovali prácu niekoho iného, ale keď ste pozorne preskúmali relevantné dôkazy, tak sa nezdráhajte vyjadriť svoj nesúhlas.

ČITATELIA

Je dôležité, aby ste neustále mysleli na svojich čitateľov. Seminárne/záverečné práce píšete pre čitateľov, nie pre seba. Vaše dielo by malo diskutovať o danej téme, a nakoľko je to len možné, malo by presvedčiť čitateľa o niečom.

Píšte, *akoby* vašu prácu išiel čítať niekto inteligentný, ale kto nemá *špecifické* poznatky o danej téme – niekto, kto o tom vie dosť nato, aby vám položil otázku, ale nevie odpoveď. Tú odpoveď očakáva od vás.

Naše práce nie sú slohovými prácami zo slovenského jazyka, ale zlý pravopis je známkou vašej nedbalosti, ba až pohrdania čitateľmi. Za väčší počet gramatických chýb budete preto penalizovaní. Výnimky uplatňujeme pri seminárnych prácach študentov, ktorých materinský jazyk nie je slovenčina.

VY SAMI

Ako som už povedal vyššie, nebojte sa prísť so svojimi vlastnými „teóriami“ a overovať ich dôkazmi. Používajte „odborníkov“ ako sprievodcov a ako podporu toho, čo **vy** chcete povedať. Vaši skúšajúci chcú vidieť, či ste sa vy vnorili do témy. Chceme, aby ste vy niečo tvrdili, nielen opakovali to, čo povedali iní ľudia. Nečakáme *správu*, ale *esej/seminárku*. Je možné, že to prejde, aj keď odovzdáte iba „správu,“ ale lepšie známky patria tomu, kto sa do problematiky sám vnoril.

Na druhej strane nás nezaujímajú vaše „názory,“ a „pocity,“ ak ich nedokážete sformulovať ako hypotézu, ktorú podporíte dôkazmi a argumentmi.

ČÍTAJTE ZADANIE

Veľmi pozorne čítaj zadanie, resp. otázky. Nereaguj iba na niektoré slová v zadaní, ale skúmaj, čo tam je – o čom to presne je? Z koľkých častí sa zadanie/otázka skladá?

Rozmýšľajte o tomto predmete *predovšetkým* vo vzťahu ku kurzu, v ktorom ste toto zadanie dostali. Myšlienky z iných disciplín môžu byť veľmi užitočné, ale musia slúžiť vášmu zámeru v *tomto* kurze.

PREDOŠLÉ ZÁUJMY

Môžete skúsiť zvoliť si tému na základe svojich predošlých záujmov a snažiť sa tak presadiť svoje silné stránky. Niekedy je to dobre. Ale nevyberajte si tému na základe silných *pocitov*, ktoré o danej téme máte. Ak máte na výber, zvoľte si tému, o ktorej už niečo viete a chcete vedieť viac – nie takú o ktorej si myslíte, že už všetko viete. Toto nehovorím iba preto, že vám je to užitočnejšie, ale najmä preto, že veľmi pravdepodobne dostanete lepšiu známku zato, že budete niečo skúmať, ako zato, že vyjadrite pocity, ktoré už máte.

Ak teda pri čítaní zadania už presne viete odpoveď, ku ktorej *chcete* dospieť, dajte si pozor! Pravdepodobne dosiahnete lepšie hodnotenie za prácu na inej téme.

BRAINSTORM

Potom, ako ste si zvolili tému, venujte čas premýšľaniu o tom, čoho všetkého by sa mohla týkať dobrá odpoveď. Napíšte si otázky, kľúčové slová alebo koncepty, ktoré vás napadnú. Rozprávajte sa o tom so zvedavým človekom, ktorý o vašej téme nemusí veľa vedieť, ale svojimi otázkami vás môže naviesť k podstatným záležitostiam. Píšte si všetko, čo vás napadá!

PREDBEŽNÉ ČÍTANIE

Ak sa dá, nájdite si o svojej téme niečo jednoduché, čo rýchlo prečítate, aby ste získali prehľad. Mám tu na mysli referenčné príručky, ktoré zhŕňajú, ako napríklad *Nový Biblický slovník*. Ale niekedy dobre poslúži aj detská knižka. Vaším cieľom v tomto štádiu je získať dobrý prehľad o tom, čo všetko patrí do vašej témy. Práve z tohto dôvodu nie je dobré dívať sa v tomto štádiu do starších seminárnych či záverečných prác. Je totiž nanajvýš pravdepodobné, že tie nie sú dostatočne súhrnné. Dobré slovníky a encyklopédie však uvádzajú aj odporúčanú literatúru o danom hesle.

Čokoľvek použijete, nerobte si poznámky, ani neverte predkladaným argumentom z týchto zdrojov. Len si všimajte, o čo sa jedná a o akých záležitostiach sa tu pojednáva. (Nezabúdajte však, že držať sa štruktúry myšlienok niekoho iného, by sa mohlo považovať za plagiátorstvo!)

ZHROMAŽĎUJTE BIBLIOGRAFIU

Primárna literatúra = priame dôkazy. V našom prípade je to Biblia alebo iné staroveké texty.

Sekundárna literatúra = knihy alebo články o dôkazoch. U nás sú to komentáre, články v časopisoch atď.

Zváž užitočnosť potenciálnych sekundárnych zdrojov tým, že si prečítaš Záver, Úvod, Obsah, alebo Register. Ak je to významnejšie dielo, dočítame sa o ňom aj v recenziách a v prehľadoch literatúry.

Hneď teraz si zapisuj úplné bibliografické informácie, aby si ich neskôr nemusel hľadať. O formáte bibliografie si povieme v 8. kapitole.

Jednou z najčastejších otázok je: „Koľko zdrojov mám pre svoju záverečnú prácu použiť?“ Odpoveď sa líši v závislosti od témy aj od argumentov, ktoré prezentujete. Preto by som odpovedal: „Toľko, koľko potrebujete k demonštrovaníu hĺbky a k dôkazom toho, čo tvrdíte.“ Zhruba by sme mohli povedať, že pre päťstranovú seminárku je menej ako 4 zdroje príliš málo a viac ako 12 je príliš veľa. Môžu však byť aj výnimky.

METÓDY POZNÁMOK

Skôr, ako si začnete robiť poznámky, potrebujete (aspoň dočasné) podnadvisy, okolo ktorých budete svoje poznámky organizovať.

Poznámkové kartičky – ja ich považujem za najlepšie. Táto metóda vám pomôže vaše údaje ľahko preusporiadať tak, ako sa budú meniť vaše predstavy a niektoré budete môcť použiť aj pri iných príležitostiach a pri spracovaní iných tém. Môžete si ich uchovávať v škatuľke alebo vo väčších obálkach, ktoré si označíte názvami hlavných častí vašej seminárnej práce. Ľahko ich usporiadate do takého poradia, v akom ich pri písaní budete potrebovať. Prirodzene, toto všetko sa ešte lepšie dá robiť aj na počítači. Ja nato používam databázový systém Microsoft Office Access.

Poznámkový blok organizovaný podľa podnadvpisov vašej práce – je to dobré za predpokladu, že si dokážete urobiť dobrú osnovu už v takomto skorom štádiu. Problém nastane, keď budete musieť zmeniť osnovu a aj v rámci existujúcej osnovy bude treba dáta preorganizovať.

Poznámkový blok organizovaný podľa zdrojov – nevhodné, ak len váš projekt nie je predovšetkým prehľadom literatúry. Okrem toho vás nabáda, aby ste sa na veci dívali len spôsobom, akým sa na ne dívajú vaše zdroje. Nebezpečenstvom je plagiátorstvo.

Priamo zo zdrojov – nevhodné. Hrozí vám plagiátorstvo.

Pri písaní poznámok sa pokúšajte parafrázovať myšlienky. Keď neparafrázujete, vždy používajte úvodzovky, ktorými indikujete priame citácie.

Ak môžete, píšete si poznámky priamo do textového procesora. Nebudete musieť potom prepisovať veci neskôr. Len si ich odtiaľto skopírujete a prilepíte, kam ich budete potrebovať.

4 PLÁNOVANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

ODPOVEDAJTE NA OTÁZKU

Potom, ako ste si urobili výskum, teraz dokážete oveľa lepšie urobiť osnovu svojej práce. Avšak skôr ako to urobíte, ešte raz si pozorne prečítajte zadanie. Pamätajte, že vaša seminárka má predovšetkým zodpovedať na otázku – nie *predovšetkým* ukázať, aký výskum ste urobili. Ak niektoré poznámky, ktoré ste si urobili pri svojom štúdiu, sa nehodia na zodpovedanie vášho zadania, tak sa nesnažte ich tam nejako vkladať. Budete hodnotení zato, *ako dobre vaša seminárka odpovedá na zadanú otázku*. Nebudete hodnotení zato, koľko kníh ste pri tom prečítali a koľko tém ste vo svojom pojednaní otvorili. Uveďte zdroje a témy, pomocou ktorých zodpoviete na zadanie.

Keď zostavujete osnovu, rozmýšľajte: „Aký bude najlepší spôsob na prezentovanie mojej odpovede na toto zadanie?“ Vaša prezentácia bude závisieť od toho, ako očakávate, že jej *čitateľ* porozumie. To sa často líši od poradia, akým ste vy robili výskum.

Microsoft Word (aj AppleWorks) má funkciu na tvorbu štruktúry dokumentu.

ZARAÐTE POZNÁMKY DO OSNOVY

Každá téma v osnove nemusí mať rovnaké množstvo poznámkových kartičiek, ale teraz možno zistíte, že niektoré časti svojej osnovy budete musieť ešte viac preskúmať. Je lepšie zistiť arobiť s tým niečo teraz, než potom, keď budete písať prácu.

V tomto štádiu sa prejavujú prednosti poznámkových kartičiek. Lahko ich usporiadate do poradia, v akom ich chcete použiť vo vašej práci. Ak ste si robili poznámky do zošita, môžete na

okraj jednotlivých poznámok napísať poradové čísla, v ktorom ich chcete použiť.

SFORMULUJTE ZÁVERY

Keď ste si podrobne zorganizovali veci, ale ešte predtým ako budete písať jadro svojej práce, si napíšte zhruba záver, ktorý by mal zhrnúť vašu odpoveď na zadanie a čím ste tú odpoveď podložili. Toto je ďalší bod, v ktorom si môžete všimnúť nedostatky vo vašom výskume alebo vo vašej osnove. Teraz to napravte. Musím vás tiež varovať, že sa môže stať, že neskôr tieto závery zmeníte. Niektorí ľudia spozorujú, že nevedia presne, čo si myslia, kým to nenapíšu. Aj vtedy je však dobré stanoviť si predbežné závery, ku ktorým už od začiatku smerujeme.

KONCEPT

Keď vám je jasné, kam vediete svojich čitateľov (záver, ktorý ste si napísali) a plán, ako ich tam dostanete (osnova), teraz ste pripravení začať písať jadro svojej práce. Používajte pri tom svoju osnovu a poznámky. Najlepšia rada, akú som kedy počul o písaní esejí je táto: „Nedávaj do nej nič, čo neprispieva k riešeniu zadania.“

Sú aj takí ľudia, ktorí radi začínajú *uprostred*, a nie na začiatku. Ak je taká časť či sekcia, ktorá vás mimoriadne zaujíma, či nadchýna, začnite tam a rozširujte svoju prácu odtiaľ dopredu a dozadu.

VÁŠ ČITATEĽ

Ako som povedal vyššie, píšete, *akoby* ste písali nejakému inteligentnému človekovi, ktorý nemá detailné poznatky o vašej téme. Nepoužívajte príliš familiárny tón a nekecajte. Seminárna práca je formálnym dielom. Ale nesnažte sa byť ani príliš inštituční a nepoužívajte veľké slová, ktorým nerozumiete.

PLAGIÁTORSTVO

Dajte si maximálny pozor, aby ste sa nedopustili plagiátorstva. Ak citujete z nejakého zdroja, povedzte to svojmu čitateľovi poznámkou pod čiarou. O poznámkach pod čiarou bude reč v kapitole 7. Hoci nepoužijete jeho presné slová, nemôžete písať obsah vety alebo odseku iného autora a očakávať, že vy dostanete známku za ich dielo (pozri Jer 23:30).

„MYSLÍM SI...“

Zámená v prvej osobe nepatria do formálnych spisov. Je to najmä preto, lebo pôsobia príliš subjektívnym dojmom. Preto namiesto:

Myslím si, že moderní učitelia sa v tomto mýlia...

Povedzte radšej:

Napriek modernému konsenzu, existujú dobré dôvody myslieť si...

EXKLUZÍVNA REČ

Slovenský jazyk sa značne zmenil, aby prevzal rôzne divné slová zo sféry počítačov: „textový procesor,“ „kliknite myšou,“ či „uložiť na disketu.“ Keď tak ľahko ohýbame slovenský jazyk aby sme sa prispôbili strojom, prečo sa nám nepáči ohýbať ho v prospech ľudí? Preto skúste, hoci len ako cvičenie, vylúčiť pri svojom písaní zámená mužského rodu. Veľmi nám tu pomôže používanie množného čísla. Namiesto študent (on), napíšte študenti. Čokoľvek si *ty* myslíš o takejto politickej korektnosti, keď kážeš alebo svedčíš, budú ťa počúvať ľudia, ktorým budeš klásť do cesty zbytočné bariéry, ak sa o toto nepokúsiš.

Pripomínam však, že toto neovplyvní vašu známku, iba za predpokladu, žeby to bolo v rozpore s predmetom vašej seminárky alebo kurzu.

NEKÁŽTE

Seminárne ani záverečné práce nie sú kázňami, preto nekážte! Nie sú to ani listy priateľom, s ktorými zdieľate spoločnú vieru a presvedčenie. Seminárne práce sú pojednania, ktoré sa usilujú presvedčiť čitateľov o odlišných názoroch. Vyberajte si preto argumenty pozorne. Nebojte sa brániť konzervatívnu vieru, ak je to súčasťou odpovede na vaše zadanie, ale nevyhľadávajte hádku.

DOLADENIE

Keď sme napísali koncept jadra svojej práce, vrátime sa a pozrieme si záver, ktorý sme napísali už predtým. Sú navzájom v súlade? Ak nie sú, tak prispôbte závery, aby súhlasili s argumentmi, alebo prispôbte argumenty.

Pozrite sa pozorne aj na svoje poznámky pod čiarou. Neposkladali ste svoje odvolávky z jedného zdroja? Ak áno, tak je pravdepodobné, že celá stať je závislá od jedného diela. Ak to tak vyzerá, povpletajte tam aj iné odvolávky.

ÚVOD

Teraz sa môžete pustiť do úvodu. Predstavte svoj problém tak, aby to vyzeralo, že jadro a potom záver vyplývajú z neho. Myslite na svojich čitateľov. Zaujmite ich svojím predmetom a nasmerujte ich tam, kam ich chcete viesť.

ČÍTAJTE NAHLAS

Seminárna práca je takmer hotová! Teraz ju čítajte nahlas, aj keby ste si ju mali čítať iba pre seba. Toto je jedným z najlepších spôsobov, ako zachytiť gramatické chyby a miesta, v ktorých ste sa nevyjadrili jasne.

JAZYKOVÁ KONTROLA

Je povolené, aby iný študent, alebo niekto iný urobil jazykovú kontrolu vašej seminárnej práce, najmä ak slovenčina nie je vašim materinským jazykom, alebo z iného špeciálneho dôvodu. Korektori môžu poukázať na gramatické chyby, ale *nesmú* pomáhať s formou alebo obsahom vašich argumentov. Navyše, jazyková korektúra je ťažká a časovo náročná úloha. Ak o to požiadajú vás, rozmyslite si to. Ak použijete jazykového korektora pre svoju prácu, je treba, aby ste to oznámili v Prehlásení.

INÉ ZDROJE

Keď sa dostanete k písaniu záverečnej práce (bakalárskej, magisterskej, rigoróznejšej, či dizertačnej), budete potrebovať aj iné zdroje, ktoré obsahujú ďalšie podrobnosti o požiadavkách na formálnu úpravu alebo aj prijateľné alternatívne systémy. Dovtedy väčšinou vystačíte s touto brožúrou, ale najčastejšie používame MEŠKO, Dušan. *Chcete byť úspešní na vysokej škole? Akademická príručka*. Martin: Osveta, 2013. 495 s. ISBN 978-80-8063-392-9; KATUŠČÁK, Dušan. *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce*. Bratislava: Stimul, 1998. 121 s. ISBN 80-85697-82-3 a SMERNICA č. 12/2011o záverečných, rigorózných a habilitačných prácach na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici dostupná na <http://www.umb.sk>.

TITULNÁ STRANA A OBSAH

Titulná strana by mala obsahovať tému, vaše meno, názov vyučovacieho predmetu, meno učiteľa a dátum odovzdania práce.

Potom nasleduje Obsah seminárnej práce. Jedná sa vlastne o osnovu práce s tým, že sú uvedené aj strany, kde jednotlivé časti začínajú.

Pri krátkych seminárnych prácach je povolené, aby bol Obsah uvedený na titulnej strane.

Príklad titulnej strany:

<p>UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI</p> <p>PEDAGOGICKÁ FAKULTA</p> <p>ČO ROBIŤ SO ZAPÝRENÝM TRÁVNIKOM?</p> <p>Seminárna práca</p> <p>Pastorálna ekológia Katedra teológie a katechetiky Doc. ThDr. Vítázoslav KRT, PhD.</p> <p>Banská Bystrica, 2012</p> <p>Ludmila ZELENÁ</p>

PAPIER A OKRAJE

Používame papier formátu A4. Zhora, zdola, sprava i zľava nechávame 2,54 cm okraje. Pri záverečných prácach, ktoré dáte zviazať, je vhodné posunúť stranu horizontálne tak, že vnútorný okraj, ktorý sa používa na väzbu, nastavíte napríklad na 4 cm a vonkajší okraj na 2 cm. V prípade použitia záhlavia a päty musí ostať voľný okraj 1,9cm od hrany listu z hornej a dolnej strany, okraje z bočných strán musia ostať nezmenené. Očíslujte strany: strany práce sa číslujú nepretržite arabskými číslicami. Číslo strany sa umiestni v dolnej časti strany (päte), v strede. Strany sa číslujú rovnakým typom písma a rovnakou veľkosťou ako text práce. Titulná strana sa počíta do stránkovania, ale číslo sa na ňu nepíše.

Neodporúčam odovzdávať seminárne práce v zvláštnych a drahých plastických obaloch. Skúšajúci ich aj tak rozoberie a vám sa takmer určite nevrátia.

Cudzie slová vytlačte kurzívou, ak už nie sú písané iným písmom (hebrejsky, či grécky).

Napríklad:

Logos znamená „slovo.“ Alebo: Λογος znamená „slovo.“

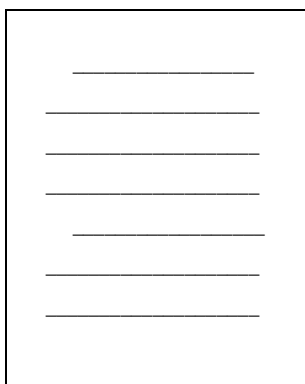
PÍSMO A RIADKOVANIE

Veľkosť a typ písma si volí autor práce tak, aby rešpektoval odporúčaný rozsah práce v počte znakov. Odporúčaná veľkosť znaku je 12 bodov. Nadpisy prvej úrovne majú veľkosť 14 bodov. Odporúčaný typ písma je Times New Roman alebo Arial.

V celej práci, vrátane titulného listu, musí byť použité jednotné riadkovanie hlavného textu, spravidla 1,5. V poznámkach pod čiarou sa používa riadkovanie 1.

ODSEKY

Na začiatku nového odseku vynechajte 0,5 cm. Príklad:

ČÍSLOVANIE ČASTÍ, ODSTAVCOV A PODODSTAVCOV

„Zmyslom číslovania je sprehľadniť text a uľahčiť orientáciu čitateľovi v texte... Slúži na logické usporiadanie textu, jeho jednotlivých častí a na hierarchizáciu myšlienok.

Na číslovanie častí v hlavnom texte sa používajú len základné arabské číslice, ktoré sa na druhej a ďalších úrovniach oddeľujú bodkou. V označení príloh sa môžu použiť aj abecedné znaky... (správne: 1 Životné prostredie; nesprávne 1. Životné prostredie. správne 1.1 Životné prostredie vidieka; nesprávne 1.1. Životné prostredie vidieka.) Každá hlavná časť sa môže členiť na niekoľko podčastí druhej úrovne hierarchie. Tieto podčasti sa takisto čísľujú na druhej úrovni priebežne. V niektorých prácach vystačíme s číslovaním prvej a druhej úrovne. Citlivo treba zvážiť použitie viacúrovňového číslovania.“

ČÍSLOVANIE OBRÁZKOV

„Podľa počtu a významu môžu byť ilustrácie číslované 3 spôsobmi:

- jednotne (priebežne v celej práci) – ilustrácie sa čísľujú jednotným spôsobom od začiatku do konca práce (napr. *Obrázok 1, Obrázok 2, Obrázok 3*, atď.);
- samostatne v každej kapitole – za slovom *Obrázok* nasleduje ako prvé číslo kapitoly alebo väčšej časti, v ktorej sú dané ilustrácie, potom medzera, pomlčka, medzera a poradové číslo ilustrácie v danej kapitole alebo časti (napr.: *Obrázok 2 – 1* (čiže 1. obrázok v 2. časti))
- samostatne v prílohe . ako predchádzajúci spôsob, t. j. slovo *Obrázok*, označenie a číslo prílohy, medzera, pomlčka, medzera, poradové číslo ilustrácie v prílohe (napr.: *Obrázok A.1 – 1* (čiže 1. obrázok v prílohe A.1))

CITÁTY

Pri všetkých citátoch musí byť jasné, že ide o citáty. Najčastejšie sa to označuje použitím úvodzoviek.

Nepíšte citáty kurzívou len preto, že sú to citáty. Píšte ich rovnakým písmom ako ostatné časti, len ich dajte do úvodzoviek, prípadne do citačného bloku. Citáty, ktoré sú

dlhšie ako 4 riadky, dávame do tzv. citačného bloku. To znamená, že všetky jeho riadky sú zľava odsadené a použijeme jednoduché riadkovanie. Pre citačné bloky nepoužívame úvodzovky. Krátka seminárna práca by ich však nemala mať viac ako 2-3.

Príklad:

```
Aaaa aa ssssssss ssssssss  
Mmmmmmmmmmmmmmm  
Nnnnnnnnnnnnnnnnn  
Bbbbbbbbbb jijj ccc jijijij llllllll  
llllllllll lll kkkkkkkkkkkkkkkkkkl  
iiiiiii  
Uuuuuuuuuuuuu zzzzz iiiiii  
iiiiiiiiiiiiiiiiiiii xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx  
yy vvvvvvvvvvvvvvvvvv
```


Vo vnútri citátu používajte „...“ na označenie časti, ktorú ste vynechali a hranaté zátvorky [] na označenie vašich vlastných poznámok a objasnení.

Príklad:

Ján 3:16 hovorí: „Ved’ Boh... miloval svet, že dal... Syna [kurzíva moja].“

TLAČ A ROZSAH PRÁCE

„Text sa môže písať a vytlačiť na jednu stranu alebo na obidve strany listu.“

„Do orientačného rozsahu písomnej práce v stranách rátame len úvod, hlavný text, závery, zoznam bibliografických odkazov, citácie a poznámky pod čiarou. Do rozsahu práce sa nepočítajú znaky v úvodných textoch (obálka, titulný list...“

abstrakt... obsah...) ani znaky textov v prílohách a v koncovej časti (registre... sprievodný materiál).

7

POZNÁMKY

FORMA

Poznámky pod čiarou sú tie, ktoré sú na spodnej časti strany. Koncové poznámky sú tie, ktoré sú umiestnené na konci dokumentu. My požadujeme poznámky pod čiarou, lebo čitateľ nemusí hľadať po celom dokumente potrebné informácie. Takmer každý textový procesor dokáže číslovať a obhospodarovať poznámky pod čiarou automaticky.

Poznámky pod čiarou musia byť jasne oddelené od základného textu. Z ich názvu vyplýva, že to je najčastejšie súvislou čiarou, prípadne prázdny riadok. Tieto poznámky sa často píšu menším písmom (10) a používame v nich jednoduché riadkovanie.

OBSAH

Poznámky môžu byť dvojakého druhu. Odvolaciu poznámku použijeme vtedy, keď v nej poskytujeme údaje o zdroji našich informácií. Textové poznámky sú tie, v ktorých uvádzame nejakú diskusiu. Tým by sme mali vyhýbať a používať ich len v nutnom prípade.

ODVOLACIE POZNÁMKY

Na KTK neodporúčame tzv. harvardský systém odvolávok, ktorý sa často uprednostňuje v prírodných vedách. Harvardský systém predpokladá, že novšia informácia je pravdepodobne správna. Tento systém sa preto sústreďuje na meno autora a dátum publikovania: (HANES, 2001: 152). V teológii to však predpokladať nemožno.

Nami odporúčaný systém namiesto toho zdôrazňuje autora a názov jeho diela ako najjednoduchší spôsob, ktorým pomôžeme čitateľovi zorientovať sa v tom, na aké dielo sa odvolávame. (HANES, P. *Nesmrtelnosť chrústov*, s. 152)

Odvoláciu poznámku použite, keď sa odvolávate alebo citujete dielo niekoho iného. Vtedy musíte citovať svoj zdroj. Ak necitujete svoj zdroj, previňujete sa plagiátorstvom, za čo vám hrozí prísny postih.

Pri prvom použití uvedte úplné bibliografické informácie o svojom zdroji. Napríklad:

HENŽEL, Ján. Teológia teologického vzdelávania. In *Evanjelikálny teologický časopis*, 1(2006), s. 32. ISSN 1336-1783.

Pri opakovanom použití toho istého diela stačí uviesť skrátenú verziu, tj. meno autora, názov (môže byť aj skrátený) a číslo strany. Napríklad:

HENŽEL, J. Teológia, s. 28.

V literatúre sa stretnete s latinskými skratkami *ibid.*, *op. cit.* a *idem*. My ich nepoužívame, alebo uvedieme slovenský ekvivalent „Tamtiež.“

Biblické odvolávky by ste nemali dávať do poznámok pod čiarou, ale do zátvoriek v základom texte.

Ak chcete citovať zdroj, ktorý ste vy sami nečítali, ale uvádza ho jedno z diel vo vašej bibliografii, uvedte toto:

KELSEY, D. H. *Between Athens and Berlin*, s. 4, citované v HENŽEL, J. Teológia teologického vzdelávania, s. 29.

CITÁCIE

V poznámkach, ale aj všade inde musíme zachovávať určité zvyklosti:

Názvy kníh a časopisov píšeme kurzívou.

Keď citujeme z príspevku v zborníku, z encyklopédie alebo aj z biblického slovníka, uvádzame autora tohto príspevku, resp. hesla, nielen editora celého diela.

Nesprávne:

DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový Biblický slovník*. s. xx.

Správne:

BRUCE, F. F. Evanjeliá. In: DOUGLAS, J. D. (ed.) *Nový Biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 2009, s. xx.

Pri citáciách zo starších štandardných diel, ktoré boli vydané v rôznych vydaniach, neuvádzame stranu, kde sa náš citát nachádza, lebo čitateľ môže mať k dispozícii celkom iné vydanie toho istého diela. Tieto diela mávajú číslované knihy, kapitoly a odseky. Preto namiesto čísla strany uvádzame tieto identifikátory.

Napríklad:

Prvý Klemensov list Korintským. VI.3.

CALVIN, John: *Institutes of the Christian Religion*. II.III.10.

CITÁCIE NOVÝCH MÉDIÍ

Je dôležité, aby ste našli meno autora článku, ktorý ste našli na internete alebo na CD. Keďže na internete hocikto môže publikovať hocičo, informácia, ktorú tam nájdete, nemusí byť o nič dôveryhodnejšia, ako keby ju rozprával niekto na zastávke autobusu. Je pre vás lepšie, ak takéto informácie vypustíte, než aby ste sa dokázali ako naivní študenti.

Ak neviete nájsť autora, ale je to oficiálna webstránka alebo CD uznávanej inštitúcie, na miesto „autora“ uveďte meno organizácie alebo editorov. Ak nenájdete ani toto, radšej si nájdite iný zdroj.

Citácia informácie z www má mať nasledovnú štruktúru:

služba://doména/cesta/názov súboru

Príklad:

RYLE, J. C. Assurance. In: *The Briefing* [online], s. 55 [cit. 02.08.2012]. Dostupné na internete:

<http://matthiasmedia.com/briefing/2003/09/assurance->

2/.

TEXTOVÉ POZNÁMKY

Malo by to byť len vo výnimočných prípadoch, ale občas sa môže stať, že do poznámky pod čiarou budete chcieť napísať text, nielen odvolávku na zdroj. Robíme to vtedy, keď chceme poskytnúť informácie, ktoré sú dôležité, ale pre diskusiu vášho základného dokumentu sú okrajové.

ODKAZY

Odkazy na poznámky sú čísla, ktoré odkazujú čitateľa tam, kde sa tá poznámka nachádza. Majú byť napísané ako horný index.

Odkaz by mal byť umiestnený *za* dôkazom, alebo citátom. Takýmto spôsobom, aj keď priamo necitujete, ukazujete čitateľom, kde končí váš zdroj a kde začína *vaša* diskusia.

Nesprávne:

MASARIK⁴ sa domnieva, že nie je podstatné, či trávnik pokosíme, len aby mal rovnomernú výšku.

Správne:

MASARIK sa domnieva, že nie je podstatné, či trávnik pokosíme, len aby mal rovnomernú výšku.⁴

Odkaz má byť umiestnený *za* (prípadným) interpunkčným znamienkom.

Nesprávne:

... aby mal rovnomernú výšku⁴.

Správne:

... aby mal rovnomernú výšku.⁴

Bibliografický odkaz na monografiu

CARSON, D. A. *Christ & Culture Revisited*. Grand Rapids Eermans, 2008, s. 2012.

Bibliografický odkaz na časť z monografie (napr. heslo encyklopédie)

CONNELLY, J.J. Perseverance, Final. In: *The New Catholic Encyclopedia*. New York: McGraw-Hill, 1967, zv. 11.

Bibliografický odkaz na článok v seriálovej publikácii

BAUCKHAM, R. Universalism: A historical survey. In *Themelios*. 1979, roč. 4, č. 2, s. 5.

Bibliografický odkaz na článok z elektronického zdroja

RYLE, J. C. Assurance. In: *The Briefing* [online], s. 55 [cit. 02.08.2012]. Dostupné na internete: <http://matthiasmedia.com/briefing/2003/09/assurance-2/>.

ČO UVIESŤ

Použitá literatúra (zoznam bibliografických odkazov) obsahuje všetky zdroje, ktoré ste použili pri písaní práce. Na rozdiel od toho **bibliografia** obsahuje aj ďalšie zdroje, ktoré ste v tejto práci nepoužili, ale sú dôležité v súvislosti s touto témou.

Je dôležité, aby ste do zoznamu použitej literatúry uviedli všetky zdroje, ktoré ste použili pri písaní tejto práce. Výnimku tvoria slovníky slovenského jazyka, v ktorých ste si overovali správny tvar niektorých slov. Neuvádzajte ani diela, ktoré nemajú vzťah k vášmu predmetu a citovali ste z nich len aby ste navodili atmosféru. Napríklad niektoré knihy začínajú každú kapitolu citátom/veršom z nejakého románu, či básne. V takom prípade stačí uviesť v poznámke meno autora a názov.

BIBLIOGRAFICKÝ FORMÁT

Zoznam použitej literatúry patrí na koniec seminárnej práce. Začnite ho písať na novej strane, nie na tú istú, kde končí vaša seminárna práca. Pri písaní bibliografických informácií platia určité zvyklosti, ktoré musíte zachovávať. Tu sú najdôležitejšie z nich:

Názvy kníh a časopisov píšete vždy kurzívou. Podčiarkovanie sa používalo len v dobách písania rukou a písacím strojom.

Keď ste citovali len jeden článok, resp. heslo z časopisu, zborníka, či slovníka, uvádzajte, uvedte meno jeho autora a nielen meno editora celého zborníka, či slovníka. Príklad sme si už uviedli vyššie.

Rozsah strán je nepovinný údaj. Musíte ho uviesť iba pri článkoch, resp. príspevkoch v zborníku alebo slovníku. Zoznam usporiadajte v abecednom poradí priezviska autorov. Záleží nám na tom, aby mená autorov boli zvýraznené. Dosiahnete to predovšetkým tým, že ich priezvisko napíšete veľkými písmenami. Môžete ich vytlačiť aj tučným písmom a/alebo odsadiť ich v riadku.

Príklad pre knihu:

SHAW, Mark. *Deset významných idejí církevních dějin; Kořeny evangelikální tradice*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 205 s. ISBN 80-85959-70-4.

Príklad pre článok z časopisu:

HENŽEL, Ján. Keď sa obrátenie stalo prítlačlivým. In *Evanjelikálny teologický časopis*, 1(2002), ss. 33-44. ISSN 1336-1783.

Príklad pre príspevok zo zborníka:

KRUPA, S. Obete násilia. In: BRENKUS, J. a MASARIK, A. (eds.) *Úlohy cirkvi v ohrozenom svete; Zborník z vedeckej teologickej konferencie*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2003. s. 59-65. ISBN 80-8055-746-2.

Príklad pre článok z internetu:

PEIRCE, C. S. *What is Pragmatism*.
<http://members.door.net/arisbe/menu/library/bycsp/whatis/whatpragis.htm> (14.6.2005)

prípadne:

SCHULZ, W., SIBBERNS, H. (eds.) *IEA Civic Education study – International Association for Evaluation of the Educational Achievement*. Amsterdam: IEA, 2004. 283 s. ISBN 90-806643-4-0.

Dostupné na internete: <http://www.wam.umd.edu/~jtpurta/>

SKRATKY BIBLICKÝCH KNÍH

Starozmluvné:

Gn	Genesis – Prvá Mojžišova kniha
Ex	Exodus – Druhá Mojžišova kniha
Lv	Levitikus – Tretia Mojžišova kniha
Nm	Numeri – Štvrtá Mojžišova kniha
Joz	Jozua
Sdc	Kniha sudcov
Rut	Rút
1Sam	Prvá Samuelova kniha
2Sam	Druhá Samuelova kniha
1Krl'	Prvá kniha kráľov
2Krl'	Druhá kniha kráľov
1Krn	Prvá kniha kroník
2Krn	Druhá kniha kroník
Ezd	Ezdráš
Nez	Nehemiáš
Est	Ester
Job	Jób
Ž	Žalmy
Prís	Príslovia
Koh	Kohelet – Kazateľ
Vl'p	Veľpieseň
Iz	Izaiáš
Jer	Jeremiáš
Nár	Náreky
Ez	Ezechiel
Dan	Daniel
Oz	Ozeáš
Joel	Joel
Am	Amos
Abd	Abdiáš
Jon	Jonáš
Mich	Micheáš
Nah	Nahum

Hab Habakuk
Sof Sofoniáš
Ag Aggeus
Zach Zachariáš
Mal Malachiáš

Deuterokanonické:

Tob Tobiáš
Jdt Judita
Est Ester (grécka verzia)
Múd Kniha modrosti
Sir Kniha Sirachovca
Bar Baruch (a Jeremiášov list)
Dan Prídavky k Danielovi
1Mak Prvá kniha Makabejcov
2Mak Druhá kniha Makabejcov

Novozmluvné:

Mt Evanjelium podľa Matúša
Mk Evanjelium podľa Marka
Lk Evanjelium podľa Lukáša
Jn Evanjelium podľa Jána
Sk Skutky apoštolov
R List Rimanom
1K Prvý list Korint'anom
2K Druhý list Korint'anom
G List Galat'anom
Ef List Efezanom
Flp List Filipanom
Kol List Kolísaném
1Tes Prvý list Tesaloničanom
2Tes Druhý list Tesaloničanom
1Tim Prvý list Timotejovi
2Tim Druhý list Timotejovi
Tít List Títovi
Filem List Filemonovi

Hb	List Hebrejom
Jk	Jakubov list
1Pt	Prvý Petrov list
2Pt	Druhý Petrov list
1Jn	Prvý Jánov list
2Jn	Druhý Jánov list
3Jn	Tretí Jánov list
Júd	Júdov list
Zj	Zjavenie Jána

Biblické knihy označujeme týmito štandardnými skratkami. Kapitoly od veršov oddeľujeme dvojbodkou a verše medzi sebou čiarkou.

Príklad:

Ef 4:32 označuje List Efezanom 4. kapitolu, 32. verš.

Hb 10:24, 25 označuje List Hebrejom 10. kapitolu, 24. a 25. verš.

Toto je anglosaský spôsob zápisu, ktorý uprednostňujeme pred tzv. kontinentálnym, pretože jasnejšie oddeľuje kapitoly od veršov.

Niektorí učitelia používajú a požadujú kontinentálny spôsob zápisu. V takom prípade sa riad'te ich pokynmi.

Najdôležitejšia je konzistentnosť, teda aby ste v jednej práci používali rovnaké skratky a spôsob zápisu.

9

ODOVZDANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

TERMÍN

Seminárna/záverečná práca má stanovený termín odovzdania. To znamená, že v ten deň musí byť vytlačená v rukách vášho učiteľa, alebo na mieste, ktoré vám on určí, alebo najneskôr dva týždne pred zápočtovým týždňom. Predĺženie tohto termínu akceptujeme len v prípade ochorenia s lekársym potvrdením. Bežne neodmietneme čítať ani to, čo nedokázate dokončiť načas, ale musíte počítať s penalizáciou pri hodnotení.

PREHLÁSENIE

Každú seminárnu prácu musíte odovzdať s vlastnoručne podpísaným prehlásením tohto znenia:

Túto seminárnu prácu som vypracoval (a) samostatne a všetky použité pramene som uviedol (la) v zozname bibliografických odkazov. Dávam súhlas k jej bezúplatnému používaniu pre výukové účely, včítane prípadného zverejnenia na Internete.

V prípade seminárnej práce toto prehlásenie môžete uviesť na titulnej strane.

ROZSAH PRÁCE

Učiteľ vám určí rozsah práce. Môžete k nej priložiť prílohy. Tieto sa nerátajú do počtu strán, ale možno na nich odkazovať v texte. Do celkového rozsahu sa neráta ani titulná strana.

Schopnosť písať v rámci stanového rozsahu je umením aj disciplínou. Je to jedna z vašich schopností, ktorú má seminárna práca overiť.

Ten, kto porušuje pravidlá tým, že napíše viacej, ako bolo požadované, *teoreticky* mohol zahrnúť viacej informácií, alebo ich vysvetliť dôkladnejšie. Často tomu tak v skutočnosti nie je, ale má *teoretickú* výhodu z nelegitímneho dôvodu. Za takúto neoprávnenú výhodu budete pri hodnotení penalizovaní.

RADŠEJ PAPIER

V ojedinelých prípadoch vám učiteľ môže povoliť odovzdať seminárnu prácu na elektronickom nosiči (disketa, CD, USB kľúč, príloha e-mailu). Zásadne však musíte odovzdať seminárnu prácu vytlačenú na papieri podľa týchto pokynov.

Robte to tak aj vo vašom vlastnom záujme. Do papierovej kópie (ktorá sa lepšie číta), vám učiteľ vpíše cenné poznámky, ktoré vám môžu pomôcť zlepšiť vaše budúce seminárne práce.